

ผลการรักษาและมูลค่าการรักษาโรคคอหอยอักเสบและ ท้องเสียตามแนวทางการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผล ในร้านยามหาวิทยาลัย

รัชันท์ อูรเอกโพธาร¹, วชิราภรณ์ พลเสนา¹, ศิวารัตน์ ทองแดง¹,
พีรยา สมตะฮาด¹, สุรศักดิ์ ไชยสงค์¹, วีระพงษ์ ศรีศิลป์¹

บทนำ: การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างไม่เหมาะสมส่งผลให้เกิดปัญหาเชื้อดื้อยาจำนวนมากขึ้น อีกทั้งยังสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายด้านยา การศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลทางคลินิกและมูลค่าการ รักษาผู้ป่วยโรคคอหอยอักเสบและท้องเสียตามแนวทางการจ่าย ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในร้านยามหาวิทยาลัย **วิธีการ** **ดำเนินการวิจัย:** รูปแบบการศึกษาเป็นกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยโรคคอหอยอักเสบที่มีการเจ็บคอและผู้ป่วยโรค ท้องเสียที่มาใช้บริการในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม พ.ศ.2555 โดยผู้ป่วยโรคคอหอยอักเสบได้รับการประเมินความเหมาะสมใน การได้รับยาปฏิชีวนะและจัดกลุ่มตาม McIsaac score สำหรับ ผู้ป่วยโรคท้องเสียแบ่งเป็นกลุ่มที่ได้และไม่ได้อาบน้ำปฏิชีวนะตาม อาการ ทำการติดตามหลังการรักษาที่ 5 วันและ 3 วัน สำหรับโรค คอหอยอักเสบและท้องเสียตามลำดับ **ผลการศึกษาวิจัย:** ผู้ป่วย โรคคอหอยอักเสบ (n=127) ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม 0-1 คะแนน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ได้อาบน้ำปฏิชีวนะคิดเป็นร้อยละ 58.3 และผู้ป่วยโรค ท้องเสีย (n=21) ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มที่ไม่ได้อาบน้ำปฏิชีวนะคิดเป็น ร้อยละ 85.7 ผลการรักษาพบว่า ผู้ป่วยโรคคอหอยอักเสบร้อยละ 71.7 หายเป็นปกติ โดยกลุ่ม 0-1 คะแนน, กลุ่ม 2-3 คะแนน ที่ได้ และไม่ได้อาบน้ำปฏิชีวนะ และกลุ่ม ≥ 4 คะแนน หายเป็นปกติคิดเป็น ร้อยละ 75.7, 64.9, 69.2 และ 66.7 ตามลำดับ ส่วนผู้ป่วยโรคท้อง เสียหายเป็นปกติร้อยละ 95.2 สำหรับมูลค่าการรักษารายของผู้ป่วย พบว่า ผู้ป่วยโรคคอหอยอักเสบลุ่ม 2-3 คะแนน ที่ได้อาบน้ำปฏิชีวนะ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อรายสูงสุด (111.8 บาท/ราย) และกลุ่ม 2-3 คะแนน ที่ไม่ได้อาบน้ำปฏิชีวนะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่ำสุด (38.1 บาท/ราย) โดยกลุ่มที่ได้รับยาปฏิชีวนะที่มีคะแนน 2-3 คะแนน มี ค่าใช้จ่ายต่อรายสูงกว่ากลุ่มที่มี ≥ 4 คะแนน สำหรับผู้ป่วยโรค ท้องเสียกลุ่มที่ได้ยาปฏิชีวนะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อรายสูงกว่ากลุ่มที่ ไม่ได้อาบน้ำปฏิชีวนะ **สรุปผลการวิจัย:** ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ผลของแนวทางการจ่ายยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลตามหลักการ Antibiotic Smart Use ในโรงพยาบาล คือ ผู้ป่วยโรคคอหอย อักเสบและท้องเสียหายเป็นปกติร้อยละ 80.5 และ 93.3 ตามลำดับ ดังนั้นการนำแนวทางการใช้ยาอย่างสมเหตุผลมา ประยุกต์ใช้ในร้านยาจะช่วยให้ผู้ป่วยได้อาบน้ำปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม และมีผลการรักษาที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ยาปฏิชีวนะ คอหอยอักเสบ ท้องเสีย ร้านยา

¹ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Corresponding author: คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 084-5552034 e-mail: hpprincess_nat@hotmail.com

การประเมินการรายงานอาการไม่พึงประสงค์จากยา ด้านอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ด้วยตนเองในร้านยา

คุณภาพ

ฉัตรณิ แท่งทองหลาง¹, ภิญญาภัทร ชาญญสิน¹, วิลาสินี เสี่ยงตรง¹,
พยอม สุขเอนกนันท์¹, ปิยะธิดา ป้องเรืองดิลก¹

บทนำ: ยาด้านอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ มีการใช้อย่างแพร่หลาย และพบว่ามีการรายงานอาการไม่พึงประสงค์ของ ยาไอบูโพรเฟนและ ไดโคฟีแนค ใน 5 ลำดับแรกของการรายงานผลการเฝ้าระวัง ติดตามอาการไม่พึงประสงค์ในโรงพยาบาล พ.ศ. 2554 การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความถูกต้องของการ รายงาน ADRs ของผู้ป่วยที่ใช้ยาไอบูโพรเฟน หรือไดโคฟีแน คในร้านยาคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามด้วยตัวเองที่ถูก พัฒนาขึ้น **วิธีการดำเนินการวิจัย:** การศึกษาเชิงวิเคราะห์โดยการ สังเกตแบบติดตามไปข้างหน้าในร้านยาคุณภาพจำนวน 13 แห่ง ในเขตจังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น ร้อยเอ็ดและกาฬสินธุ์ ระหว่างตุลาคม 2555 – มกราคม 2556 ซึ่งผู้ป่วยที่ได้รับยาจาก เภสัชกรได้รับคำแนะนำให้ตอบแบบสอบถามและส่งกลับภายใน 7 วัน หลังทานยาหมดหรือหยุดยา โดยติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อเพิ่ม อัตราการตอบกลับ เภสัชกรประเมินความถูกต้องของการรายงาน เมื่อพบอาการไม่พึงประสงค์ตามแนวทางการวิจัย **ผลการ ศึกษาวิจัย:** พบอัตราการตอบกลับแบบสอบถามของผู้ป่วย 210 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.4 พบอาการไม่พึงประสงค์ในผู้ป่วย 77 ราย (ร้อยละ 36.7) คิดอุบัติการณ์แยกตามระบบสูงสุด 3 ลำดับ แรกได้แก่ 1) ระบบอารมณ์ ร้อยละ 15.5 พบอาการง่วงนอน อยู่ ในระดับ unlikely ร้อยละ 2.1 2) ระบบจุก คอและเสียง ร้อยละ 11.2 พบอาการเจ็บคอ อยู่ในระดับ probable ร้อยละ 2.2 และ 3) ระบบอื่น ๆ ร้อยละ 10.9 พบอาการเหนื่อยล้า อยู่ในระดับ possible ร้อยละ 2.2 ผลประเมินความน่าจะเป็นของอาการไม่พึง ประสงค์อยู่ในระดับ probable/possible ร้อยละ 45.0 โดยอาการ ไม่พึงประสงค์ 3 ลำดับแรกที่ผู้ป่วยสามารถรายงานได้ถูกต้อง ได้แก่ 1) ระบบกระเพาะอาหารและระบบย่อยอาหาร ร้อยละ 4.7 2) ระบบจุก คอ และเสียง ระบบกล้ามเนื้อ กระดูกและข้อ และ ระบบขับถ่าย ร้อยละ 4.3 และ 3) ระบบปากและช่องปาก ร้อยละ 3.9 **สรุปผลการวิจัย:** ร้านยาคุณภาพมีบทบาทในการเฝ้าระวัง และติดตามอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาด้านอักเสบที่ไม่ใช่ สเตียรอยด์ในระยะสั้น และมีระดับความน่าจะเป็นในการเกิดอาการ ไม่พึงประสงค์ คิดเป็น ร้อยละ 45 การพัฒนาระบบการเฝ้าระวังใน ร้านยาคุณภาพควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องเพื่อเป็นฐานข้อมูล ของประเทศต่อไป

คำสำคัญ: ibuprofen, diclofenac, ร้านยาคุณภาพ

ยาด้านอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ อาการไม่พึงประสงค์

¹ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

***Corresponding author:** คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 e-mail: phayom.s@msu.ac.th